

6. Løvland	med 111 stemmer
7. Mowinckel	» 111 —
8. Nalum	» 111 —
9. Næss	» 111 —
10. Aavatsmark	» 110 —
11. Ludv. Enge	» 110 —
12. Gjedrem	» 110 —
13. Hans Hansen	» 110 —
14. N. Hestnes	» 110 —
15. Hornsrud	» 110 —
16. Jahren	» 110 —
17. Chr. Knudsen	» 110 —
18. Skaar	» 110 —
19. Thallaug	» 110 —
20. Bøen	» 109 —
21. Konow	» 109 —
22. Landheim	» 109 —
23. Pedersen	» 109 —
24. Hagerup Bull	» 108 —
25. Castberg	» 108 —
26. Rinde	» 108 —
27. Andersen Grimsø	» 107 —
28. Buen	» 107 —
29. Ugland	» 73 —

Næst de valgte hadde Nyvold 30 stemmer, O. Amundsen, Austbø, Blakstad og Fjermstad hver 2 stemmer, samt Bergeresen, Eiesland, Erichsen, Fløistad, Gjøstein, Gundersen, Hagerup, Jul. Halvorsen, O. B. Halvorsen, J. Hestnes, Jacobsen, Kragtørp, Michelet, Peersen, Skaiaa og Svendsbøe hver 1 stemme.

Mottat av den dertil opnævnte deputation infandt Hans Majestæt Kongen sig kl. 1 i Stortinget, ledsaget av regjerings medlemmer, høiesteret og flere autoriteter. Hans Majestæt Kongen oplæste følgende trontale:

Hr. præsident, mine herrer repræsentanter.

Naar folkets repræsentanter nu atter optar sit arbeide, vil jeg uttale det ønske, at det maa lykkes Stortinget at løse de foreliggende mange og vigtige opgaver til gavn for fædrelandet.

Rikets forhold til fremmede magter ervenskabelig.

Siden den paagaaende verdenskrig brøt ut i august maaned, har bestræbelserne gaat ut paa at søke vort land holdt utenfor denne strid og forøvrig at søke avverget de farer og vanskeligheter, som stillingen har medført for landets sikkerhet og dets næringsveier.

I anledning av krigen mellem Østerrike-

Ungarn og Serbien utstedtes i Norge — samtidig med og i overensstemmelse med Danmark og Sverige — den 1ste august 1914 en kgl. kundgjørelse om iagttagelse af fuldkommen nøitralitet.

Efterat flere magter var blit inddrat i krigen, utstedtes derefter den 4de august 1914 fornyet kgl. kundgjørelse om iagt tagelse av fuldkommen nøitralitet under den paagaaende krig.

Den 8de august 1914 blev der undertegnet en avtale i Kristiania, hvorved den norske og den svenske regjering gjensidig erklærte som sin bestemte hensigt under den opstaaede krigstilstand hver for sig til det yderste at opretholde sin nøitralitet overfor alle de krigførende magter, og hvorved der desuden utveksledes bindende forsikringer med sigte paa at utelukke muligheten av, at krigstilstanden i Europa skulde kunne føre til, at det ene rike træffer fiendtlige forføininger mot det andet.

Efter indbydelse av den svenske konge avholdtes i dagene 18de—19de december 1914 et møte i Malmö mellem Norges, Danmarks og Sveriges konger, ledsaget av utenriksministrene. De i Malmö førté forhandlinger har ikke blot tjent til yderligere at befæste det bestaaende gode forhold mellem de tre nordiske riker, men under forhandlingerne er der ogsaa konstatert enighet om de særlige spørsmål, som fra den ene eller den anden side fremkom til overveielse. Endelig blev man enig om at fortsætte det saa lykkelig indlede samarbeide og i dette øiemed, naar omstændigheterne gir anledning dertil, at la repræsentanter for regjeringerne paany møtes.

Forhandlingerne mellem Norge og Sverige om flytlappernes ret til renbeite m. v. paagaar fremdeles. De to landes delegerte har i henhold til bemyndigelse av sine regjeringer nedsat en sakkyndig kommission, bestaaende av norske, svenske og finske medlemmer, til anstilelse av visse lokale undersøkelser i Norge og Sverige. Kommissionen traadte sammen i april 1914.

Efter indbydelse fra den norske regjering blev der i Kristiania den 16de juni 1914 aapnet en konferanse mellem repræsentanter for en række stater om ordningen af forholdene paa Spitsbergen. Forut for konferansen blev der, likeledes i Kristiania, holdt et møte mellem de delegerte for Norge, Rusland og Sverige, til utveks-

ling av meninger. Konferansen var samlet til den 30te juli 1914, paa hvilken dag den besluttet at utsætte sine møter til den 1ste februar 1915. Den nye sammentræden vil dog være at anse for utsat under den nu paagaaende krig.

Avtalen av 16de juni 1913 mellom Norge og Amerikas forenede Stater om fornyelse for 5 aar av voldgiftskonventionen av 4de april 1908, som utløp 24de juni 1913, er ratificert.

Mellem Norge og Amerikas forenede Stater er endvidere den 24de juni 1914 avsluttet en overenskomst om nedsættelse av en permanent international undersøkelseskommision til behandling av stridigheter, som det ikke lykkes at bilægge ad diplomatisk vei, og som ikke i henhold til de mellem parterne gjeldende traktater blir at avgjøre ved voldgift. Overenskomsten er ratificert og ratifikationerne utvekslet i Washington.

Mellem Norge og Storbritannien er der den 9de November 1914 avsluttet en overenskomst om fornyelse for 5 aar av voldgiftskonventionen av 11te august 1904; fornyelsen gjelder fra 9de november 1914, da en tidligere fornyelse av konventionen utløp.

Landets næringsveier har i det forløpne aar i det hele tat git et middels utbytte. Landbruket har i 1914 git noget mindre avkastning end vanlig. Navnlig blev avlingerne for de fleste kornarters vedkommende betydelig under middels, hvorimot høi og poteter gav et godt middelsaars utbytte.

Skogbruket har hat et godt aar. Tømmerpriserne har været like høie, tildels endnu høiere end det foregaaende aar.

Skibsfarten har i det forløpne aar arbeidet under vekslende konjunkturer, men dens utbytte kan i det store hele betraktes som nogenlunde tilfredsstillende.

Fiskerierne har git et godt utbytte. Handel og omsætning har i det hele tat været god, men industrien har tildels lidt under den paagaaende krig. Der har været god sysselsættelse for arbeiderne utover det hele land, indtil krigen utbrøt. Denne har medført nogen arbeidsløshet, omend adskillig mindre end fra først av befrygtet.

Arbeidet paa jernbane-, vei- og havneanlæg er, forat avverge arbeidsløshet, holdt paa fuld høide trods de vanskelige finansielle forhold, og budgetterne for kommende termin er for disse virksom-

heter opgjort med i det væsentlige uformindskede beløp.

Om de forføninger, som er truffet til sikring av landets nøitralitet under den nu paagaaende krig mellem fremmede magter, er Stortinget tilstillet særskilt meddelelse.

Der vil bli Stortinget forelagt forskjellige forslag, sightende til ved ekstraordinære forføninger at styrke land- og sjøforsvaret.

Statsregnskapet for forrige termin er opgjort med et betydelig overskud som følge av stigning i de ordinære statsindtægter.

I løpet av sidste høst er der optat to mindre utenlandske kortsigtske statslaan, et i London og et i New York, ligesom der noget senere er kontrahert et indenlandsk serielaan. Tilsammen utgjør disse laanebeløp omkring 42 millioner kroner.

Forslaget til statsbudget for kommende termin har maattet avfattes under særlig hensyntagen til de raadende ekstraordinære forhold. Indtægterne av told og brændevinsavgift er ansat betydelig lavere end for indeværende termin. Paa samme tid har bevilgningerne til landets forsvar maattet økes. Paa forskjellige andre områader er utgifterne reducet væsentlig under det maal, som man under almindelige forhold vilde fundet rimelig. Budgettet har trods dette ikke kunnet balanceres uten betydelige nye skattepaalæg, som derfor vil bli bragt i forslag.

Den av regjeringen i anledning av krisen nedsatte provianteringskommission har fortsat sin virksomhet. Herom vil der senere bli avgitt en meddelelse til Stortinget. De av kommissionen fastsatte maksimalpriser er igjen ophævet. Der er av staten indkjøpt betydelige mængder av korn og mel, likeledes en del sukker for at sikre landets forsyning. Der er i samme øiemed truffet bestemmelser om bidrag av staten til kommuner, som holder reservebeholdninger av korn eller mel.

Der vil bli foreslaat nedsat en kommission til behandling av spørsmålet om rikets kornforsyning og i forbindelse derved spørsmålet om statsmonopol for indførsel til riket av korn og mel.

Ved siden av flere vigtige lovforslag, som blev fremlagt for forrige Storting, og endnu ikke er behandlet, vil der bli forelagt flere betydningsfulde nye forslag, hvorpaa jeg henleder Stortingets opmærksomhet.

Der vil saaledes bli fremlagt forslag til forandringer i loven om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom og om erhvervelse av skog, forslag til ny lov om vasdragsreguleringer samt ny lov om elektriske anlæg, ny lov om offentlige tjenestemænd, om forsvarsfiendlig agitation og om ændring i loven om anmeldelse av reisende og fremmede m. v.

Endvidere fornyet forslag til lov om sykeforsikring, forandringer i lov om arbeidsledighetskasser, til forandringer i ulykkesforsikringsloven for arbeidere i fabrikker, samt angaaende lovgivning om ulykkesforsikring for fiskere. Spørsmålet om indførelse av uførhets- og alderstrygd for det norske folk har været under fortsett behandling. Det har vist sig nødvendig at søke supplert den i betenkningerne fra folkeforsikringskomiteen av 1907 foreliggende indtægts- og formuesstatistik paa grundlag av de seneste oplysninger om skatteforholdene. Komiteens mindretal har i mai 1914 avgitt en tillægsindstilling, til hvilken for tiden forberedes et tilsvarende fra komiteens formand. Arbeidet med saken fremmes med det for øie om mulig at forelægge den for Stortinget i løpet av sessionen.

Forslag til lov om industrielt hjemmearbeide er under forberedelse.

Der vil endvidere bli forelagt Stortinget lov om forandringer i utskiftningsvæsenet samt ny lov om forbud mot ødelæggelse av myr.

De bebudede forslag til forandringer i loven om Norges landbrukskole og til lov om tilladelse til at utføre trævirke fra Tromsø stift er under behandling og videre undersøkelse.

Fjeldlovkomiteens arbeide vil bli avsluttet i løpet av vaaren 1915.

Paa skolens omraade vil arbeidet bli fortsat. Der vil saaledes bli foreslaat bevilgning til revision av normalplanen for folkeskolen og til utarbeidelse av normaltegninger til skolebygninger samt til forberedende arbeider i anledning av spørsmålet om offentlig utgivelse av lærebøker.

Forslag til forandringer i byskoleloven vil bli fremsat.

Saken om opprettelse av fireaarige gymnasier for landsungdom vil bli fremmet ved forslag om stedvalg og om bevilgning til byggearbeider.

Formanden for den komite, som blev

nedsat til utredning av spørsmålet om en nærmere tilknytning mellom folkeskolen og den høiere skole, er paa det nærmeste færdig med at gjennemgaa og forberede behandlingen av de om dens forslag indhente uttalelser.

Den komite, som blev nedsat til behandling av spørsmålet om lærerutdannelsen, har avgitt den første del av sin indstilling, om lærerskolernes ordning.

Arbeidet for fremme av kirkeelige reformer er blit fortsat i det forløpne aar. Der er saaledes utstedt anordninger om avholdelse av aftensangsgudstjeneste paa en friere maate end hittil bestemt, om indførelse av nye daabs- og nadverritualer samt om adgang til at benytte enkeltkalker ved nadverens utdeling.

Angaaende hovedpunkterne i kirkekommissionens forslag om den norske kirkes organisation m. v. har man fundet det nødvendig at indhente uttalelser fra rikets menigheter, kommunestyrer og skolestyrer. Saasnart uttalelserne er indkommet, agtes denne betydningsfulde sak optat til videre behandling.

Jeg ber Gud signe Stortingets gjerning og erklærer herved Norges 64de ordentlige Stortings forhandlinger aapnet.

Git paa Kristiania slot den 11te januar 1915.

Haakon.

Gunnar Knudsen

Hesselberg

Efterat beretningen om rikets tilstand og bestyrelse, siden forrige beretning blev avgitt, var oplæst av statsraad Urbye, mot tok præsidenten paa Stortingets vegne forannævnte dokumenter og ytret:

Medrepræsentantar! Den aalvorsame tid kallar sterkare enn nokosinn paa alle borgarar. Serskilt kallar ho paa statsmagterne til samhuga og samstelte aa byggja og tryggja federalandet. Me gjeng til vaart arbeid med det varme ynskje: Gud signe Konge og federaland!

I dette ønske istemte Stortingets øvrige medlemmer.

Hans Majestæt Kongen med følge forlot derefter Stortinget, ledsaget av den depuration, der hadde fungert ved mottagelsen.

§ 1815. 15 januar — Statsraad Omholts utredning ang. den finanzielle stilling.

Efter forslag av præsidenten besluttedes enstemmig:

H. M. Kongens tale og beretningen om rikets tilstand utlægges.

Møtet hævet kl. 1,30.

Møte den 15de januar kl. 12 $\frac{1}{2}$, form.

Præsident: Løvland.

Dagsorden:

1. Indstilling fra budgetkomiteen om fordeling til komiteerne av statsbudget-forslagets enkelte titler m. v. (indst. S. nr. 1).
2. Referat.

Præsidenten: Eg hev aa mælda, at varamerne hr. Nyvold fraa Oddernes krins, Lister og Mandals amt, og hr. Wiborg fraa Kragerø idag tek sess i Stortinget.

Statsraad Omholt overbragte 22 kongelige propositioner (se under referat).

Præsidenten: Hr. statsraad Omholt hev bedt um ordet.

Statsraad Omholt: Efter konferanse med præsidenten skal jeg i forbindelse med fremlæggelsen av statsbudgetpropositionen for 1915—1916 gi en kort oversikt over budgetforslaget og den finanzielle stilling.

Jeg skal begynde med regnskape t for 1913—1914.

Statsindtægterne i regnskapsaaret 1913—1914 har ialt utgjort kr. 16 260 000,00 mere end anslaat. Paa den anden side har utgifterne utgjort kr. 7 014 000,00 mere end anslagene. Det regnskapsmæssige overskud for budgetterminen blir saaledes kr. 9 246 000,00. Som bekjendt indestaar altid ved opgjøret av et statsregnskap en række bevilgninger i statskassen, som man siger, det vil sige en række av bevilgninger, der ikke kommer til utbetaling i driftsaaret. Dette maa der tages hensyn til ved opgjøret av overskud eller underskud. I dette regnskapsaar er de bevilgninger, som paahviler beholdningen, som altsaa indestaar, formindsket med kr. 966 000,00. Lægges dette til overskuddet, saa utgjør det kr. 10 212 000,00. Det er efter den almindelige beregningsmaate.

Næsten alle indtægter under kapitlet

«skatter» har git mere end anslaat. De største overskud har man for det første paa skat paa formue og indtegt. Den har git kr. 4 690 000,00 over anslaget. Foruten fra de opadgaaende tider skriver dette sig selvfølgelig væsentlig fra det nye lignings-system med selvangivelse.

Saa har vi toldintrade og brændevinsavgiften — disse to indtægter maa regnes sammen, som bekjendt. — Toldintrade har indbragt kr. 1 734 000,00 over anslaget, og brændevinsavgiften 5 057 000,00. Stigningen falder altsaa væsentlig paa brændevinstilvirkning i væsentlig grad har tilfredsstillet forbruket.

Direkte skat og told og brændevinsavgift gir tilsammen omtrent 11 $\frac{1}{2}$, million kroner mere end anslaat.

Mindre end anslaat gir kün ølavgiften og for en liten del «tilfældige indtægter». Ølavgiften viser et underskud paa kr. 319 000,00. Det kommer av, at en del av det tilvirkede øl er tilvirket av beskattet malt. Hvis alt øl, som var tilvirket i budgetterminen, hadde været belagt med avgift, vilde indtægten utgjort 4 millioner kroner som anslaat. Ogsaa andre indtægter har git overskud som sagt, saaledes stempelavgiften, arveavgiften og utbyttet av Norges bank.

I alt har samtlige skatter git 12 $\frac{1}{2}$ million kroner netto mere end beregnet. Dertil kan man saa lægge den økede renteindtægt av statskassens beholdning, kr. 630 000,00, saa faar man en merindtægt under skattekapitlet — renteindtægten da medregnet — paa kr. 13 156 000,00. Nu er, som jeg nævnte, statsregnskapets overskud kr. 10 212 000,00. Der er altsaa en differanse mellem overskuddet paa det hele statsregnskap og overskuddet paa de egentlige statsindtægter — paa de egentlige skatteindtægter — paa omtrent 3 millioner kroner.

Der maa altsaa ha været underskud paa statens bedrifter eller merutgifter paa forskjellige utgiftsposter, og begge dele er tilfældet. Jernbanerne har git endel mindre end beregnet, efter finansdepartementets beregning 750 000 kroner; — arbeidsdepartementet har forresten her en litt anden beregningsmaate. Telegraf- og telefonvæsenet har git 685 000 kroner mindre overskud end beregnet. Paa den anden side